№ 175 Սեպտեմբերի 23 Հինգշաբթի 1882 Սեպտեմբերի 23 Հինգշաբթի № 175

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Ախալցխայից: Նամակ Ղարսից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Թիւրքիայից:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ

—

Օգոստոսի 27-ին

Վաղ ժամանակներից գոյութիւն ունեն մեր քաղաքում երկու հակառակ կուսակցութիւններ. այսպէս ասած ուսումնարանական և հակաուսումնարանական: Առաջին կուսակցութեան նպատակն է եղել ամեն ժամանակ ծածկել մեր ուսումնարաններում գտնված զեղծումները, պակասութիւնները, պաշտպանել անպէտք ուսուցիչներին անձնական շահերը աչքի առաջ ունենալով. դրանք ամենքն էլ ուսուցիչների ազգականներ են: Երկրորդ—հակաուսումնարանական կուսակցութիւնը, չարունակ ճգնում, աշխատում է բարեկարգել մեր ուսումնարանները, հեռացնել տգէտ ուսուցիչներին և նոցա տեղ հրաւիրել նորերին ու զարգացածներին և ստանալ այն արդիւնքը ինչ որ արժան է սպասել նիւթականապէս ապահոված Կարապետեան և Եղիսաբեթեան ուսումնարաններից: Այս կուսակցութիւններից առաջինը—ուսումնարանականը միշտ յաղթող է հանդիսացել իր յամառութեամբ ու ինտրիգաներով և ստիպել է սրտացաւ մարդիկներին զզուելով յետ քաշվել և չը մտածել ուսումնարանների բարելաւութեան մասին: Թէև այս եղելութեանց մասին շատ վիճաբանութիւններ են եղել թէ այստեղի ժողովներում, թէ հոգևոր իշխանութեան առաջ և թէ մեր մամուլում, բայց ընթերցողը երբէք չէ կարողանում դրանց ճշմարտութեան մասին հեռուից գաղափար կազմել և մեր ուսումնարանների հետ ծանօթանալ: Որովհետև ներկայումս Ախալցխայի ամբողջ ուսուցչական խումբը Թիֆլիսումն է գտնվում ընդհանուր ուսուցչական ժողովին մասնակցելով, ցանկացողը կարող է տեղեկանալ թէ մեր ուսուցիչները ինչ աստիճանի զարգացած մարդիկ են: Ինչպէս պիտի տեսնէք դրանք ամենքն էլ ծխական միջնակարգ ուսումնարանների թերուս աշակերտներ են, չունեն ուսման վկայական, բայց ամեն միջոցներով կարողացել են մուտք գործել մեր թշուառ ուսումնարանում և մեծ մեծ ռոճիկներ ստանալ՝ մէկը 1000, միւսը 800 և այլն, այն էլ մեր քաղաքում, ուր կենսական պիտոյքները կիսով չափ էժան են, քան ուրիշ տեղ:—Կարելի է մեզ հարցնեն թէ գուցէ մեր վարժապետները այնպիսիներից են, որոնք թէև ուսումնարան չեն մտնում, բայց ինքնակրթութեամբ և աշխատանքով հասնում են զարգացման որոշ աստիճանի և շատ անգամ ուսումնաւարտ գիտնականներից էլ են գերազանցում. բայց մեզանում այդ բանը երբէք չէ կարող պատահել, որովհետև Ախալցխայում մեր վարժապետները միշտ գործ են ունենում տգէտ արհեստաւոր անձանց հետ. ապա նրանցից ինչ նոր միտք կամ հասուն գաղափար կարող են ուսանել: Այժմ տեսնք որ մեր ուսումնարանների համար հարկաւոր են մանկավարժ—մասնագէտներ և ոչ սրանց նման տգէտ տիրացուներ, որոնք իրանց անհմտութեամբ միշտ փչացնում են անմեղ երեխայի բնածին ընդունակութիւնը մատաղապէս: Մենք միշտ կրկնել ենք և կրկնում ենք, որ մեր ուսուցիչները առանց բացառութեան տգէտ են, անպէտք են, մեր ուսումնարանները անկեղանից են զարձրել և իրանց պաշտօնները չեն գրաւել ըստ արժանաւորութեան: Մեր ասածը ոչ զրպարտութիւն է և ոչ սըտութիւն, այլ պարզ ճշմարտութիւն, անկախ որ և իցէ կրքից կամ անձնական հաշիւներից. ցանկացողը կարող է ծանօթանալ հէնց ժողովի մէջ և կը տեսնէ, որ մեր ուսուցիչների մեծ մասը ուսումնարանի շէմքն էլ չեն տեսել: Շատ ցանկալի էր, որ ընդհանուր ուսուցչական ժողովը այս մասին էլ ուշադրութիւն դարձնէր և քննութեան ենթարկէր այն ուսուցիչներին, որոնք ոչ մի ուսումնարանում չաւարտած, մեծ մեծ պաշտօններ են ձեռք բերել և աւանդում են այնպիսի առարկաներ, որ իրանք իրանց ամբողջ կեանքում չեն սովորել:

«Մշակի» 155 №-ում կարդացինք ուսուցչական ժողովում պատահած անցքը և շատ վշտացանք: Գիտէք թէ ինչ հետաքրքրութեամբ են հետևում դաւառացիք այդ ժողովի ամեն մի գործին և ուսումնարանական ինչ բարենորոգութիւններ են սպասում դրանից. բայց այդ մի քանի յայտնի անձանց և պ. Բարխուդարեանցի կոպիտ վարմունքը վատ տպաւորութիւն գործեց ընթերցողաց վրա: Եթէ համալսարան աւարտող, աշխարհ տեսած անձինք ժողովական կանոնների հակառակ միմեանց միս են ուտում և իրար չեն հասկանում, ապա ինչ պէտք է անեն դաւառացի ողորմելի վարժապետները:

Ուսումնասէր

ՆԱՄԱԿ ՂԱՐՍԻՑ

—

Սեպտեմբերի 9-ին

Առաւօտեան ժամը 8-ին դուրս գալով Ղարսից, ուղիղ 10 ժամ ճանապարհորդելուց զկնի հասանք Ալաճա-դաղ, Մուխթար փաշայի հռչակաւոր բընակած ամրոցը, որի քարերը ու ձորերը ներկված, չաղախված են վերջին պատերազմի ժամանակ անթիւ անհամար կոտորածների արիւնով:

Այս 10 ժամ ճանապարհորդութեան մէջ միայն մի բարակ առուակի հանդիպեցինք, էլ ուրիշ ոչ մի տեղ ջուր չը տեսանք. բոլորը անջրդի և անմարդաբնակ տեղեր, որտեղ ամենայն հեշտութեամբ կարելի է կողոպտել, թալանել, եթէ ճանապարհորդը զինուորված չէ: Հէնց այդ տեղ մեր առաջը դուրս եկաւ մի կողոպտված գիւղացի և լացակումած աղաղակեց. «Աղա ջան, ձեր գլխուն, ձեր արևուն մեռնիմ, չորս քուրդ առաջս կտրեցին, չորեքս և 20 մանէթ փողս տարան, հեռի լօղաց, հեռի ձեր սուրբ յերեսէն, էշս էլ տարան, ուր գնամ, ում դանգատ անեմ...»—Դատարկ բաներով խեղճ գիւղացուն մխիթարեցինք ու անցկացանք: Բացի ինձանից, մեր մէջ կար և մի քաջ տղամարդ որ մի գնտակով երեսուն քուրդ կը հալածէ!! Բայց դրա էլ հրացանը սարգին չէր: Բոլորը յոյսերը ինձ վրա դրած, առաջ էին գնում: Այս անջրդի, անմարդաբնակ տեղերում ինչ հիանալի դաշտեր, ինչ խոտաւէտ հովիտներ, երկրագործութեան համար ինչ արգաւանդ և պարարտ հողեր: «Հողի կը բուսնի, հողն, կրկնում է ամեն մի ճանապարհորդ երկրագործ, բայց ափսոս որ ջուր չը կայ, գիւղ չէ կարելի շինել..»: Խոտը ինքն իրան դուրս է գալիս, ինքն իրան չորանում: Այս րոպէիս որ հնձող լինի, 2 օրավարից դարձեալ 4 սայլ խոտ դուրս կը գայ: Ասում են որ այս տեղերը ջուր հասցնելը, մարդաբնակ դարձնելը, անհնար չէ, բայց մեծ ոյժ է հարկաւոր: Ո՞ւր են հնարագէտ մարդիկ որ անծինը ծնեցնեն, անմարդաբնակ տեղերը աշխարհ շինեն, կենդանութիւն տան: Այս ամայի ընդարձակութեան մէջ միմեանց հանդէպ բազմած են զուռզաքար Մեծ և Փոքր—Եահնիները, որոնք իրանց պատերազմական բնական յարմարութիւններով միշտ ծառայել են այս և այն պատերազմներին որպէս անառիկ մարտկոցներ:

Երեկոյեան իջևանեցինք Ալաճայի ստորոտում, Շագիր-բէգի նահապետական վրանում: Այդ հռչակաւոր և ամեն կողմից հեղինակութիւն ունեցող բէգը ամենայն յարգանքով մեզ իր վրանը ընդունելուց զկնի, իսկոյն հրամայեց իր բազմաթիւ ծառաներին. «օլան, ղահվայ բիշրին»: 5 րոպէից յետոյ բէգի որդին կոները մինչև արմունկը վեր քաշած, ամեն մէկիս առաջ ծնկի չոքած սուրճ առաջարկեց:—Անկեղծ սրտով կասեմ, ամենամօտ ազգականներիցս այն սիրալիր հիւրասիրութիւնը չը տեսանք, ինչ որ տեսանք և վայելեցինք մի բոլորովին օտար բէգից: Ընթրիքի ժամանակ բոլոր կերակուրները մի անգամից դարսեցին սեղանի վրա: Մի ամանի մէջ մի անգամից մտնում էին մի քանի ձեռքեր: Ընթրիքը անցկացաւ այնքան ուրախ և զուարճալի, որ պատմել չեմ կարող: Փաշայի ծառաները և ստորադրեալները ընթրիքի ժամանակ վրանի առաջ բռնեցին բոլոր պար և սկսեցին մի քաղցր «եալլի» երգել և պարել: Ինչուզ ազան, որ զանազան փաշաների և բէգերի մօտ չարունակ խեղկատակութեան և միմոսութեան պաշտօն է վարելիս եղել, այնպիսի կատակերգութիւններ արաւ, իշի պէս զռաց, այծի պէս մկկաց, շան պէս հաչեց, ոչխարի պէս մայեց և այլ հազար ու մի տեսակ օյիններ հանեց, որ ծիծաղու կոտորեց բազմաթիւ հանդիսականներին: Այդ հռչակաւոր կոմիկը այնպէս իշի պէս դղլդղլիկներով, ելևէջներով կը զռար, որ ոչինչ տարբերութիւն չէր կարելի գտնել: Ընթրի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 13 սեպտ.

Ազգային ժողովը գումարեցաւ սեպտ. 9-ին, երեքշաբթի օր, դարձեալ Գում-գաբուի եկեղեցին և գոնափակ նիստ: Այն խուժանը որ կը խանգարէ ժողովին նիստերը բաւական ծոյլ է և չուզեր երթալ մինչև Գում-գաբու, որ գործոց կենտրոնատեղիներէն հեռու է: Ատենապետէր պ. Թիրեաքեան, կը նախագահէր Մատթէոս եպիսկոպոս: Այս աւուր գլխաւոր գործն էր վարչութիւնը ընտրել, սակայն միջանկեալ խնդիրներ կը պատահին միշտ: Եթէ մեր ժողովները գործ չեն կարող տեսնել գլխաւոր պատճառը միջանկեալ դէպքերն են: Այս անգամ միջանկեալ դէպքերէն մի քանին կրնան համարուիլ չարունակութիւն նախորդ նստի, իսկ միւսները երկրորդական են: Այս դէպքերուն մէջ կարևորն է պ. փափազեանի մի գրութիւնը: Ասոր վրա քիչ մը խօսենք: Պօլիս զանազան թաղերու բաժնուած է կառավարութեան օրինաց համեմատ. իւրաքանչիւր թաղի մէջ ազգային գործերը կը մատակարարուին թաղական խորհրդով մը: Այդ թաղական խորհուրդը ընտրուած է նոյն թաղի բնակիչներէն և թաղեցւոց քուէներովը: Այս սահմանադրութեան տրամադրութիւնն է և միշտ կը գործադրուի: Սակայն վերջերս հարկ տեսան մատակարարութեան այս եղանակը բարեփոխել և Ազգ. ժողովոյ դիւաններէն մին զբաղեցաւ այս հարցով, պատրաստած է տեղեկագիր մը և տեղեկաբերն ալ պ. փափազեանն է: Սակայն պ. Փափազեան այժմ հրաժարական կուտայ այդ պաշտօնէն: «Ինչ հարկ, կըսէ թաղային մատակարարութեան օրէնք չինել: Երբ խաժամուժ մը կարող կըլլայ սպառնալիք ընել և մի քանի սրիկաներ կը խանգարեն Ազգ. ժողովոյ նիստերն իսկ, ինչ պիտի ըլլայ փոքրիկ թաղերու համար:» Այս հարցը նկատողութեան արժանաւոր է: Մեր ժողովները զինուորական զօրութեամբ չեն պաշտպանուած, անոնք բարոյական զօրութեան մը վրայ կռթնած են, երբ բազդախնդիր սրիկաներ կուզեն այդ զօրութիւնը անդամալոյծ ընել, ինչ ընելու է: Պ. փափազեան իր հրաժարականին մէջ ակնարկութիւն կընէ, կամ լաւ ևս, բացայայտ կըսէ թէ՝ ազգային պաշտօնեաներ, նոյն իսկ թոշակաւոր պաշտօնեաներ, գրգռած են այն խուժանը որ սպառնացաւ ժողովին: Տեսնենք թէ ժողովը պիտի ըլլայ այնչափ խոհական որ ուզէ փնտռել գտնել թէ որոնք են այն թոշակաւոր և անթոշակ պաշտօնեաները որք կը դառնեն ազգին դէմ: Պ. փափազեանի գրութիւնն ալ իրեն պատկանեալ դիւանին խրկուեցաւ: Իր տեղն ալ ուրիշ մը տեղեկաբեր կըլլայ: Բաւական ատեն է պ. փափազեան ներկայ չը գտնուիր Ազգ. ժողովոյ նիստերուն, և կերևայ թէ Պատրիարքական խնդրոյ մէջ ալ չէզոք դիրք մը բռնած ըլլալու է, գէթ այսպէս կը տեսնուի: Պ. Փափազեանի ժողովոյ նիստերուն ներկայ չը գտնուիլը շատ ափսոսելի չէ իր հակառակորդաց: Ինչ վատ գործ որ տեղի ունենար կը բեռցնէին պ. փափազեանի ուսը: Նա նկատուած էր Ազգ. ժողովոյ մէջ խռայէլեան նոխազը, որ պէտք է քաշէր ամենուն անօրէնութիւնները: Հիմա նոխազ չը կայ, մեղքը ուրո՞ւ գլուխը բարդեն:

Այս խնդիրները վերջանալէ ետքը կարգը եկաւ վարչութեան անդամոց ընտրութեան: Գիտէք որ առջի նստին միայն երկու անդամք ընտրուած էին, միւսներն այսօր պիտի ընտրուէին: Բազմակնճիռ դժուար գործ մ՚էր այդ ընտրութիւնը և կրկին պատրաստ կըլլանք տալ ձեզ զանազան տեղեկութիւններ, որպէս զի կարենաք լաւ հասկնալ դարձուածքները: Առջի նստին մէջ պ. Ա. Արշակ ներկայացուցած էր մի ցուցակ ընտրելեաց: Այդ պարոնները կը նկատէինք իբր պատրիարքեան ընտրելիներ: Սակայն այդ ընտրելեաց յաջողուիլը տարակուսական էր, և շատ տարակուսական: Մենք չենք կրնար բացատրել այն երևոյթը որ կերևի մօտ մի տարի է ազգին մէջ պատրիարքական հարցի առթիւ: Հարկ կըլլայ ցոյց մը ընել ազգին կողմէ պատրիարքի մօտ, որոնք են այս ցոյցի մասնակցողները: Մի խուժան խառնախուժան: Որոնք են որ ի նպաստ պատրիարքի կը գրեն, կը խօսեն: Ինչ որ ազգին մէջ ամենաանպիտան անձնաւորութիւն կայ, տխմար, տգէտ արարած գլուխ կը կանգնի պաշտպանելու պատրիարքի դատը: Ցոյց կընեն Ազգ. ժողովոյ դէմ ի նպաստ պատրիարքի: Որոնք են այդ ցոյցը, կամ լաւ ևս այդ բռնաբարութիւնը ընողները: Մի կարգ սրիկայ անձեր: Այժմ կուզէր վարչութիւն մը ընտրել որ բոլորովին անձնուէր ըլլար պատրիարքի, որոնք կառաջարկուէին ընտրելի: Այնպիսի անձեր որք իրենց անհատական կենաց մէջ շատ յարգելի են, բայց անոնց մեծամասնութիւնը ազգ մը կառավարելու, մանաւանդ այսպիսի դժուար պարագայից մէջ, բոլորովին անկարող են: Մեզի մտածելու նիւթ մը կայ: Յայտնի իրողութիւն է որ ազգին ստուար մեծամասնութիւնը պատրիարքին հետ է, ինչու ուրեմն հարկ եղած ժամանակը մէջ տեղը չեն ելներ պարագայից համեմատ կարող անձեր: Այս կէտս պէտք է մասնաւորապէս պատրիարք սրբազանին ուշադրութեանը առարկայ ըլլայ:

Ինչպէս կը տեսնուի, մեր մի քանի նկատողութիւններէն ակներև էր որ պ. Ա. Արշակի ցուցակէն միայն կարողները առնուելով միւսներն ետ պիտի ճամբուէին: Եւ այդպէս ալ եղաւ: Սակայն ժողովը ինչպէս պիտի առաջնորդուէր ընտրութեան ժամանակ: Այս բանիս համար հարկ է գիտնալ թէ ինչ պիտի ըլլար նոր վարչութեան պարտականութեանց գլխաւորը, և թէ՝ ազգին հետևելիք քաղաքականութեան նկատմամբ ինչ բաժանումներ ունի Ազգ. ժողովը իր մէջ:

Առաջին հարցի համար սա գիտենք թէ նոր վարչութեան ամենէն առաջին գործը պիտի ըլլայ հետամուտ ըլլալ պատրիարքական հարցի կարգադրութեան: Նոր վարչութիւնը չըլլալով ազգին կողմէ ենթակայ ո և է կասկածանաց, կրնայ ազատօրէն բանակցել Դրան հետ Ներսէս սրբազանի հրաժարականի համար, և ինչ որ տեղի կունենայ այս առթիւ կարող է արձակ համարձակ հաղորդել ժողովին և ազգին: Ուրեմն ընտրութիւններն ալ այս տեսակէտով պիտի ըլլային:

քը վերջացաւ։ Ես չը տպվելուց եմ վախում, եթէ ոչ շատ հետաքրքիր էր նկարագրել դրանց զանազան ձևերը և սովորութիւնները։

Առաւօտեան շատ վաղ յիշեալ իշնուզ աղան մի իշի զուգով հանդիսաւոր կերպով, սաղ ածելով երգելով մեզ արթնացրեց։ Նախ սուրճ, յետոյ թէյ, և ապա մի համեստ նախաճաշիկ անելուց զկնի ճանապարհ ընկանք դէպի Ղոլիճա—(Բագնայր), որտեղ ողբալի դրութեան մէջ կանգուն կանգնած են ինչ հրաշալի վանքեր, որ ըստեղծագործել է հողեղէն մարդու ձեռքը։ Նկարագրել անկարելի է, տեսնել է հարկաւոր։

Բարձրանանք Ալաճա-դաղի գագաթը։

Ո՛հ, ի՛նչ հրաշալի տեսարան, ի՛նչ զով օդ, ի՛նչ գեղեցիկ դիրք. ոտքերիդ տակ երևում է մի ամբողջ աշխարհ, մի ընդարձակ տարածութիւն։ Մի կողմում արեգակի դէմ ճենճերում են Անիի աւերակները, միւս կողմում, հեռու հորիզոնում մառախուղի մէջ փայլում է ծերունազարդ Արարատի ձիւնապատ գագաթը, միւս կողմդ զուգաբար նստած է Ալագեազն (Արագած) և վերջապէս նըշմարվում են շատ պատմական երկիրներ, լեռներ գետեր և այլն։

Ալաճա-դաղի բազմաթիւ սառնորակ աղբիւրների, խոխոջող առուակների մասին խօսելը աւելորդ եմ համարում. որովհետև Ալաճայի ջրերը, ինչպէս պատմում էր բէկը, դեղի տեղ են գործածելիս եղել։ Այս ջրերն են որ բաւականութիւն են տալիս դաշտերում սփռված հազարաւոր բընակիչներին։ Նոյն իսկ Անիի ջուրը Ալաճայի կուրծքից է գնացել, ինչպէս վկայում են ջրի հին ճանապարհները։

Ալաճա—դաղի խոտաւէտ ստորոտները, ծաղկաւէտ հովիտները բաւականութիւն են տալիս բազմաթիւ տաւարների, ոչխարների և այլն։ Նորա բարձրագագաթ գլուխը տեսնողը անպատճառ պիտի ծիծաղի Մուխթար-փաշայի թուլութեան վրա, որ այդպէս մի անառիկ լեռան վրա էլ չը կարողացաւ պաշտպանվել, թողեց փախաւ և մի քանի հազար գերի թողեց աչհագին հարստութեան հետ։ Ալաճան ամեն պատերազմի ժամանակ պատերազմական բեմի տեղ է ծառայել։

Հետևեալ գիշերը իջևանեցինք Թազաքեանդ գիւղում, որտեղ գիւղական օրիորդները բացցր ձայնով երգում էին հետևեալ երգը.

«Մէլիքն յելաւ Ալաճէն,
«Ղօշունը քաշեց եամաճէն
«Զանգաքը թափեց ձորերը
«Արիւնով ներկեց քարերը։
Մէլիքի օինած թուրը
Նիզամը քաշեց սուրը։
Ես Մէլիքն եմ Լօռեցի
Մուխթար փաշին զոռեցի։

Այս երգը շատ երկար է։ Սրանով նկարագրում էին Ալաճայի պատերազմը, այդ լեռան առաւելութիւնները, Մուխթարի թուլութիւնը, Լօրիս-Մէլիքօվի անվեհեր քաջութիւնները, Ղարսայ առումը և այլն։

Մենք 4 օր ճանապարհորդութիւն անելուց բըզկնի, վերադարձանք Ղարս։ Մեր մօտ եկած բոլոր դաշտերը ծածկված էին անթիւ անհամար մորեխներով։ Կարծիք չը կայ որ գարնան ձագ կը տան և կը փչացնեն մի ամբողջ վիճակ, եթէ կառավարութիւնը նախապատրաստական միջոցների ձեռնամուխ չը լինի։

Ճանապարհորդ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, սեպ. 15-ին

«Մշակի» վերջին համարներում յիշված էր պ. Սալամբէգեանի օ ր ի ն ա կ ե լ ի դ ա ս ի մասին ուսուցչական ժողովում, որտեղ պարոնը երկարօրէն բացատրեց իր հեղինակած դասագրքի սիստեմը։ Ինչպէս յայտնի է, պարոնի դասախօսութիւնը ընդունվեցաւ մեծ համակրութեամբ։ Այս առիթով ներելի լինի ինձ մի առաջարկութիւն անել պ. Սալամբէգեանին։ Ինչպէս յայտնի է, պարոնը մեր մէջ մասնագէտ է գեղարուեստների մէջ և ճարտարապետ է մի և նոյն ժամանակ։ Պարոնը երկար տարիներ պարապելով, աշխատել է իր գեղագրութեան դասագրքի յօրինելու վրա և վերջապէս մտադիր է տպագրել իր հեղինակած դասագիրքը արտասահմանում՝ մայր տառեր ձուլել տալով և յարմարութիւն չը գտնելով Ռուսաստանի տպարանների մէջ։ Որովհետև ուսուցչական ժողովի կողմից ընտրած յանձնաժողովը պէտք է չարունակէ Թիֆլիսում իր գործունէութիւնը թեմական դպրոցների և դպրանոցների ծրագիրը մըշակելով, որի համար սեպտեմբերի 14-ին Գայիանեան դպրոցում եղաւ առաջին նիստը և լրացվեցաւ թիւը Թիֆլիսից մեկնող անդամների փոխարէն, և որովհետև այդ ժողովը պէտք է մշակէ և գեղագրութեան ծրագիրը, վասն որոյ ժողովի նկատողութիւններից յետոյ մի այդպիսի կարևոր դասագրքի նշանակութիւնը աւելի ևս կը մեծանայ։ Բայց մենք կառաջարկէինք պ. Սալամբէգեանցին, որ նա իր դասագրքի մէջ, որպէս առաջաբան, ո՛չ միայն յարակցէր գեղագրութեան մ ե թ օ դ ի կ ա ն, առանց որի, մանաւանդ մեր ուսուցիչների համար, ապարդիւն կը լինի և մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ դասագիրքը, այլ մի և նոյն ժամանակ նկարագրէր յարմար կարասիքների կ օ ն ս տ ր ո ւ կ ց ի ա ն (կազմութիւնը), առանց որի ո՛չ մի գեղեցիկ կանոն գեղագրութեան չէ կարող իր նպատակին հասնել։ Պարոնը կարասիքի մասին իր առաջաբանի մէջ միայն երկու խօսքով ունի յիշատակած՝ որ կարասիքները յարմար պէտք է լինեն։ Բայց մենք կարծում ենք, որ կարասիքների, այսինքն սեղանների և նստարանների վատ և նռհապետական սիստեմը բոլորովին ապարդիւն են անում ամեն աշխատանք գեղագրութեան և միւս ձեռարուեստների և ահա թէ ինչու պարոնը պէտք է մանրամասն և չափերով նկարագրէ յարմար և առողջապահական դպրոցական կարասիքները, որպէս զի հետզհետէ վերանալով մեր դպրոցներից ա դ ա մ ա կ ա ն սիստեմայի կարասիքները, կարող լինեն մեր դպրոցական վարչութիւնները այդպիսի ցուցմունքներից օգուտ քաղել և տեղական արհեստաւորներին պատուէր տալ շինելու նոր ձևի կարասիքները։ Մենք ևս մեր կողմից մի երկու խօսքով կառաջարկենք, որ օրինակ, ներկայումս Կունցէի սիստեման ամենայարմարն է համարվում, բայց այդ խօսքից այնու ամենայնիւ մեր դպրոցական վարչութիւնները շատ բան չեն հասկանայ։ Ահա թէ ինչու, շատ ցանկալի է, որ պ. Սալամբէգեանը իւրաքանչիւր հասակի համար մաթեմատիկական հաշիւներով յիշէր կարասիքների օրինակները և նկարներով շօշափելի անէր այդ ընթերցողներին։ Բայց մենք բացի սորանից մի ո ւ ր ի շ ա ռ ա ջ ա ր կ ո ւ թ ի ւ ն ևս ունենք անելու։ Քանի որ մեր մէջ չը կան գծագրութեան և նկարչութեան դասագրքեր, ցանկալի է որ պարոնը, որպէս մասնագէտ և երկար տարիներով նուիրված այդ գործին, յանձն առնէր լրացնել այդ զգալի պակասորդը մեր դպրոցներում։ Մենք կառաջարկէինք թէ գծագրութեան և թէ նկարչութեան օրինակները և պատկերները առնել հայկական կեանքից. մեր թէ ներկայ և անցեալ ընտանեկան, հասարակական և ժողովրդական կեանքը, թէ մեր պատմական արձանները, նրանց ճարտարապետութիւնը, կարող են տալ գծագրութեանը և նկարչութեանը առատ նիւթ, միայն հարկաւոր է այդ հում նիւթը մշակել, մի սիստեմայի տակ գցել և աստիճանաբար դասերի բաժանել։ Մանուկը աւելի հեշտ և շուտ կը սովորի նկարչութիւնն ու գծագրութիւնը, երբ կը սկսի գծագրել և նկարել իր տեսածը, իր չորս կողմ եղածը։

Մեր մէջ կանոնաւոր գեղագրութեան դասաւանդութեան վրա կարևոր ուշադրութիւն չը դարձնելով, հազարաւոր օրինակներ ունենք, որ աշակերտները ոչ թէ չորս տարի, այլ մինչև 8—10 տարի սովորելով գեղագրութիւն, այնու ամենայնիւ կեանքի մէջ մտնելով չեն կարողանում պարզ, մաքուր, գեղեցիկ և կանոնաւոր կերպով մի նամակ գրել, էլ չեմ ասում թէ գեղեցիկ գրել մի և նոյն ժամանակ կը նշանակի ա ր ա գ գրել։

Մեր խմբագիրները տարէնը տասն անգամ ստիպված են լինում հրապարակաւ զանգատվել, որ յօդուածները և նամակները չէ կարելի կարդալ, և յորդորել թղթակիցներին որ մաքուր գրեն, լաւ գրեն։ Իսկ եթէ ձեռքը սկզբից կընտելանայ խծբծելուն, այնուհետև այլ ևս դժուար է սովորած և ընտելացած ձեռքը, ինչպէս ասում են, կոտրել։ Ամեն բանի վրա հէնց սկզբից պէտք է ուշադրութիւն դարձնել։ Մի և նոյն ողորմելի դրութեան մէջն է մեր դպրոցներում գծագրութեան և նկարչութեան դասատուութիւնը։ Մեր դպրոցներում չեն զարգացնում գեղարուեստական կիրթ ճաշակը. դժուար է ցոյց տալ մեր դպրոցներում մի աշակերտ կամ աշակերտուհի, որ կանօնաւոր, կամ հէնց թէկուզ անկանոն կերպով մի բան ն կ ա ր ե լ կարողանար։ Զարմանալի է որ այդ տեսակ առարկաները մեր դպրոցներում երկրորդական և երրորդական տեղ են ստացել։

Կ. Թէմ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է մեզ հետևեալ մի քանի տողին տեղ տալ մեր թերթում։ «Հայոց Բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութեան 49 §-ի պարունակութեամբ մտադիր չը լինելով, ընկերութեանս տեղական վարչութիւն կազմել ցանկացողներից կամ՝ որոնք անդամական վըճարներից գոյացած գումարը ուղարկում են խորհրդին։ Խորհուրդը, ներկայիս հրաւիրելով նոցա ուշադրութիւնը 49 §-ի ճշգօրէն կատարման վրա, հարկաւոր է համարում, բացայայտութեան համար, աւելացնել հետևեալը, այն է թէ երբ տեղական վարչութիւն կազմելու համար լրանում է կանոնադրութեամբ պահանջուած 15 թիւը գործադիր անդամների, գրութեամբ դիմել Խորհրդին՝ տեղական վարչութիւն բանալու պաշտօնաւոր թոյլտուութիւնն ստանալու համար. իսկ անդամավճարից գոյացած գումարը պահել՝ ապագայ կարգադրութեամբ տեղական պէտքերի վրա գործ դնելու համար»։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղի հայ արուեստաւորները, իրանց մէջ փողեր հանգանակելով, գնեցին հարկաւոր գործիքներ մի հայ պատանի արուեստաւորի համար, նպատակ դնելով նրանից կաղապարագործ (մօդէլշչիկ) պատրաստելու, քանի որ այդ պատանին մեծ ընդունակութիւն է ցոյց տալիս դէպի այս արհեստը։ Իսկ Բագուի հայ արուեստաւորների մէջ մինչև այժմ չը կար էլ մի կաղապարագործ. այդ արհեստով պարապողները բոլորն էլ օտարազգիներ են Բագուի մէջ։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են որ այդ քաղաքի հայոց թեմական դպրանոցը շատ վատ է գնում։ Դպրանոցը թէև մեծ եկամուտներ ունի, բայց յայտնի չէ ուր են գնում փողերը։ Դպրանոցի լաւ ուսուցիչները բոլորն էլ հեռացան, իսկ այժմ դպրանոցը լի է զանազան տիրացուներով, որոնք վարժապետի պաշտօն են վարում։

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են հետևեալը։ «Հանխալիր, ոչ մին նրեսփոխան է։ Այս ալ քիչ պատիւ չէ ժողովին։—Մի քիչ ծանօթացնենք ձեզ ընտրուողները։

Ս ի մ ո ն ե պ ի ս կ ո պ ո ս։ Երուսաղէմի միաբան։ Առջի վարչութեան մէջ կրօնական գործոց խորհրդական, հանդարտաբարոյ անձ մը։ Երբեմն շատ համբաւ կը վայելէր վարպետ մարդու։ Զէ նկատուած իբր մի անձ որ գաւազրէ պատրիարքին։ Խրիմեան սրբազանի ատեն անոր խորհրդականն էր։

Ա լ է ք ս ա ն Ս ա գ ա յ ե ա ն։ Տարիքն առած մի անձ։ Բաւական հարուստ և անկախ դիրք ունեցող։ Երբեմն ազգին գործակատարն էր Դրան քով, և մեծ յարգ կը վայելէր։ Քաջ հմուտ տաճկերէն լեզուի. լաւ յարաբերութիւններ ունի նախարարաց հետ, բայց ոչ թէ անոնց ծառայութեան մէջն է։ Ինքն ազգին ամեն գործերուն հմուտ է և խոհական մարդ կը սեպուի։

Ս ե ր վ ի չ է ն։ Մի անձնաւորութիւն որոյ անունը ձեզ անծանօթ չէ։ Բժիշկ, և ճարտար բժիշկ։ Ծերացած, սակայն ինչպէս մարմինը առողջ նոյն միտքն ալ չէ կորուսեր իր կորովը։ Հարուստ է և կատարելապէս անկախ դիրք ունի։ Տաճկաց ծերակոյտին անդամ է, մի անուանական պաշտօն որ չունի ո և է զնաս։ Ի սկզբանէ անտի մեծ համարում վայելած է տաճիկ նախարարաց մօտ, ոչ թէ անոնց հաճոյ ըլլալու փափագ ունեցող և առ այս հարկ եղած միջոցները ընտրած անձ, այլ իր բժշկական և մանաւանդ քաղաքագիտական տաղանդին համար։ Քաջ հմուտ է ֆրանսերէն լեզուին։ Մեր ազգային գործոց մէջ շատ դեր կատարած է և իր կորուկ ձեռքը նշանաւոր եղած

Գիտէք որ մեր վարչական նոր դրութեամբ ամեն պաշտօնի համար մէյմէկ պաշտօնեայ պէտք է, կրթական, ներքին, տնտեսական և այլն։ Բայց այս անգամ այս կէտիս ուշադրութիւն չըրին և պատճառն ալ վերին բացատրած կէտերնիս է։

Գալով երկրորդ հարցին՝ հարկ է որ գիտնաք թէ Ազգ. ժողովը չորս գլխաւոր բաժանումներ ունի իր մէջ։ Ընտրութեանց ժամանակ հարկ էր որչափ կարելի է միացնել այս բաժանումներն։ Համառօտ տեղեկութիւն մը տանք այս բաժանմանց մասին, որոյ վրայ արդէն գաղափար ունիք ըստ բաւականին։

Մի մաս համոզուած է թէ ինչ որ ալ ըլլայ պէտք է պաշտպանել պատրիարք սրբազանը։ Պէտք չէ երբէք բաժնուիլ անկէ։ Ազգը պէտք է տոկայ ամեն տառապանաց, ամեն նեղութեանց։ Քանի որ, կըսեն, այսօր մենք կը սպասենք Հայաստանի բարեկարգութիւնը եւրոպական քաղաքականութիւնէն, և գիտենք որ Թիւրքիա ինքնաբերաբար այս բարեկարգութիւնները չը պիտի ընէ, ելլել այս միջոցիս բաժնուիլ Ներսէս սրբազանէն դա կը նշանակէ բոլորովին մերժել եւրոպական միջամտութիւնը։ Ներսէս սրբազանի անձը կենդանի ներկայացուցիչն է հայ ժողովուրդի գաղափարին։ Մեր խնդիրը պէտք է միշտ եւրոպական դիւանագիտաց սեղանին վրայ մնայ։ Այս բանս արգելք չըլլար որ մենք չը զբաղինք միւս կողմէ մեր ներքին հարցերով։ Երբ նախագահէ այդ ներքին հարցերու կարգադրութեանց մի այնպիսի անձն ինչպէս է Ներսէս սրբազան, որ արժանացած է ընդհանուր վստահութեան, այդ բարեկարգութիւնք աւելի շուտ կրնան իրագործուիլ։

Միւս մաս մը կըսէ. հարկ է ընդունել Ներսէս սրբազանի հրաժարականը, բայց տեղը ընտրել մի այնպիսի անձ որ ընէ ճիշդ նոյն պահանջները ինչ որ ըրաւ Ներսէս սրբազան։ Այդ այլ թող հրաժարի, թող գայ յաջորդ մը, այն ալ նոյնը ընէ։ Այսպէսով, կառարկեն, ակներև կըլլայ թէ Ներսէս սրբազան իր անձնական կարծիքները չէր որ ներկայացուց աշխարհի և թէ ամեն հայ պատրիարք նոյնը ընելով ցոյց կը տրուի թէ հայ ազգի փափագները տարբեր չեն Ներսէս սրբազանի պահանջումներէն։

Երրորդ մաս մը կը յայտարարէ պարզապէս թէ ինքն թրքասէր է։ Փորձառութիւնը ցոյց տուաւ կըսեն թէ՝ ոչինչ պարտ ենք սպասել Եւրոպայէն։—Հայաստանի վիճակը համեմատաբար լաւագոյն էր Պէրլինի դաշնագրէն առաջ։ Մեր ներքին զարգացումը պէտք է յառաջ բերենք որ զօրութեան մը տէր ըլլանք։ Արդ երբ տիրապետող ցեղը կը նկատէ մեր ամեն մէկ քայլը իբր վտանգաւոր իրեն համար, բնականաբար դայն կը խափանէ։ Ուրեմն ինչպէս յառաջադիմենք։—Կառարկեք, կըսեն, թէ պահպանենք Ներսէս սրբազանը, բայց ինչպէս։—Ունինք ազգին մէջ կազմակերպեալ մարմիններ, ազդեցութեան տէր անձեր որ չարժեն ամբողջ ժողովուրդը ի պաշտպանութիւն իր պատրիարքին։ Ունինք մամուլ մը որ յանձն առնու ամեն զոհողութիւն և արիաբար ու յայտնի պաշտպանէ Ներսէս սրբազանի և անոր պաշտպանած գաղափարքն։ Ունինք Եւրոպիոյ մէջ մամուլ մը, օրգան մը որ պաշտպան հանդիսանայ մեր դատին հասարակաց կարծեաց առջև։ Ունինք կղերական դաս մը որ բեմէն քարոզէ ժողովուրդին մի սիրտ մի հոգի ըլլալ և Ներսէս սրբազանի առաջնորդութեամբ դիմադրել Թիւրքաց։ Դուք կուզէք, կըսեն, պատերազմ հրատարակել Թիւրքաց դէմ, անոնց քաղաքականութեան դէմ և առ այս հարկաւոր միջոցներէն և և ոչ մին ունինք։ Պատերազմել առանց զէնքի, ահա ձեր նշանաբանը։—Ուրեմն բարեկամանանք Թրքին հետ և անոր պաշտպանութեամբ առաջ տանենք մեր ներքին զարգացումը։

Զորրորդ մաս մ'է չուարածներու մասը, եթէ այս ալ մաս կրնանք համարել։—Ասոնք յուսահատներն են, անտարբերներն են, ինչ որ անորոշ է, ինչ որ ընելիքը չը գիտեր։ Բայց վերջապէս ասոնք ալ իրենց ներկայացուցիչներն ունին որ կը ծռեն մէյմը մէկ կողմ, մէյմը միւս կողմ։

Աւելորդ է ըսել որ՝ երբ այս տեսակ բաժանումներ կան, և ամենուն ալ փափագը ազգին օգուտն է, իրենց տեսակէտովը, բնական է որ շատ տարտամ, երկչոտ, անգոյն ըլլայ ազգին քաղաքականութիւնը։ Այսպիսի տպաւորութեանց ներքև էր որ ընտրութիւնները տեղի ունեցան։ —Առաջին նստին ընտրուած էին Սիմոն եպիսկոպոս և պ. Ալէքսան Սագայեան։ Այս նստին ընտրուեցան պարոնայք. Սերվիչէն, Սեննեքերիմ Մանուկեան, Միհրան Սեթեան, Ալէքսանդր Մերեէմգուլի։ Այս վերջի չորսերն ընտրուեցան քուէից, որք 55 էին, $^3/_4$ և $^3/_5$-ով։

Նկատեցէք ժողովականաց անտարբերութիւնը, որ 55 քուէ միայն կուտան։—Մնացածները ո՞ր օրի կը սպասեն։—Թէպէտ այս պահուս մօտս չունիմ երեսփոխանաց ցուցակը, բայց կարծեմ թէ ընտրուող հին աշխարհականներէն, եթէ չեմ ըս-

գուցեալ վիճակաւոր առաջնորդ Անդրէաս արքեպիսկոպոսի մի լաւ կարգադրութիւնը այն էր, որ նա վերջին ժամանակ հրամայեց քահանաներին կիրակի օրերը եկեղեցիներում քարոզ ասել: Այդ կարգադրութեան չարժաւիթն այն էր, որ հայ-բողոքական քարոզիչ պ. Գրիգոր Գէորգեան համնելով Շուշի, սկսեց քարոզներ տալ այստեղ: Նրա քարոզները գրաւում էին լսողների մեծ բազմութիւն: Անդրէաս արքեպիսկոպոսը տեսնելով աւետարանական քարոզչի այդ տեսակ աջողութիւնը, նրա քարոզների հետ մրցելու համար հրամայեց որ քաղաքիս հայ-լուսաւորչական քահանաները իւրաքանչիւր կիրակի օր նոյնպէս քարոզ ասեն:»

—

ՑԽԻՆՎԱԼԻՑ մեզ գրում են, որ այդտեղ նոր տանուտէր, պ. Բ. Շէրմազանեանցի ընտրվելով, վերջ դրվեցաւ գիւղի մէջ տիրող այլ և այլ անկարգութիւններին, գողութիւններին: Այժմեան տանուտէրը հոգում է ճանապարհների չինութիւնների և մաքրութեան մասին:

—

Մեզ հաղորդում են ՂԱՐՍԻՑ հետեւեալ լուրերը: «Հայոց դպրոցների համար մի հաստատուն դրամագլուխ կազմելու համար Ղարսի առաջնորդը քաղաքի մէջ մի ստորագրութիւն է բացել և մինչև 2600 րուբլ ստորագրել է տուել: Ցանկանում ենք աջողութիւն առաջնորդին: Ցաւալի է միայն որ մի քանի հարուստները ոչ թէ միայն չեն մասնակցում այս հանգանակութեանը, այլ մինչև անգամ խանգարում են գործին: Ղարսի երկսեռ դպրոցները բացվել են, բայց մի քանի ուսուցիչներ, պաշտօնական գործերով զբաղված լինելով, մինչև հոկտեմբերի վերջը միայն հազիւ կարող են գալ: Այդ բացակայ ուսուցիչները խոստացել են ձրի դասատուութիւն անել մի ամբողջ տարի:»

—

Ստեփան քահանայ Դէմիրճօղլեանց ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ խնդրում է մեզ տպել հետեւեալը: «Յայտնում եմ հայ թարգմանիչների գիտութեան համար որ ես ձեռնարկած եմ թարգմանել հայոց լեզուով Վիտորիօ Օտօլինիի «Գարիբալդիականներ» վերնագրով պատմական վիպասանութիւնը:»

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ հաղորդում են հետեւեալ լուրերը: Աւազակութիւններ, թէ մարդասպանութիւններ և թէ այլ տեսակ անկարգութիւններ շատ են լինում Ղուբայում և նրա գաւառում: Ցիսոն հոգուց կազմված ղաչաղների խումբը,—սրանք այն աւազակներն են, որոնք անցեալ տարվայ գարնանը փախան բանտից,—այնպիսի սարսափ են գցել գիւղացիների վրա, որ այս վերջինները գրեթէ ընդհատել են միմեանց մէջ երթևեկութիւնը: Մի քանի շաբաթ սրանից առաջ Բագուի նահանգապետը եկած էր Ղուբա կարգը և խաղաղութիւնը վերականգնեցնելու նպատակով: Նորին գերազանցութիւնը գալուն պէս հեռացրեց իրանց պաշտօններից մի քանի թոյլ պօլիցիականներին և նրանց տեղը նորերին նշանակեց, բերել տուեց երկու հարիւր հոգի կազակներ աւազակներին բռնելու համար և այս կարգադրութիւններով այն աստիճան սարսափ գցեց ղաչաղների վրա որ քանի մի շաբաթ առաջ սրանցից մինը ինքն անձամբ եկաւ, ներկայացաւ նահանգապետին և խնդրեց ազատութիւն տալ իրան: Լսվում է որ միւս աւազակներն էլ հետեւելու են սրա օրինակին: Նահանգապետի մեզ մօտ գալը և նրա արած կարգադրութիւնները կարգ ու կանոն վերականգնեցրին մեզանում: Կովկասեան կառավարչապետ, իշխան Դօնդուկօվ-Կօրսակօվ մեր քաղաքից անցնելու ժամանակ, վարձատրեց մի գիւղացուն մեդալով և փողով, որովհետև սա մի աւազակին սպանել էր անտառում: Այդ վարձատրութիւնը կարող է խրախոյս լինել միւս գիւղացիներին էլ: Իշխանը վարձատրելով յիշեալ գիւղացուն ասեց որ իրանք գիւղացիները պէտք է օգնեն պօլիցիային, պէտք է բռնեն կամ սպանեն իրանց անհանգստացնող աւազակներին: Շատ ցանկալի է որ այդ օրինակ դառնայ մեր բոլոր միւս գիւղացիներին և նրանք վերջապէս ընտելանան անձնապաշտպանութեանը:»

—

Մեզ գրում են Ղուբայից հետեւեալը: «Ամբողջ ամառը շատ չորային էր. ամպերը մերթ երեւում էին, մերթ աներեւութանում: Այդ տեսակ չարունակ երաշտ, իհարկէ, առատ տարի չէ խոստանում: Մինչդեռ անցեալ տարվայ այս ժամանակ ամենալաւ ցորենի պուդը առնում էինք 50 կոպէկով, այս տարի առնում ենք 80, կամ 85 կոպէկով:»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են: «Մինչև այժմ Ղուբայի փոստատանը մեծ անկարգութիւն էր տիրում, բայց նոր փոստապետի նշանակելով մեր փոստատունը բաւական կերպարանափոխվեց. ծառայողները ճանաչում են իրանց պարտաւորութիւնները, լրագիրները պահվում են պահարանում և բաժանորդները նրանց ճշդութեամբ ստանում են: Այն ինչ նախորդ փոստապետի ժամանակ ստացվող լրագիրներից բազմաթիւ համարներ կորչում էին փոստատանը:»

—

Վրաց «Դրօէբա» լրագրին հաղորդում են Սղնախի գաւառից որ այդտեղի վրաց գիւղական ազգաբնակութեան մէջ նշմարվում է հակումն դէպի մ ա լ կ ա ն ո ւ թ ե ա ն աղանդի ընդունելը: Օրինակի համար Սղնախ գաւառի Մագարօ գիւղի մի քանի վրացի բնակիչները անցան մալականներին հարևան գիւղը, ընդունեցին նրանց աղանդը և պսակվեցան մալական աղջկերանց հետ:

—

Պարսկաստանի Մակու խանութիւնից Թիֆլիսում ստացված մասնաւոր նամակներից տեղեկանում ենք որ պարսից կառավարութիւնը հրաման է տուել Մակուի և Աւաջուղի խաներին, եթէ Շէյխ-Իբադուլլահ անցկենայ այդ կողմերում, պատրաստ լինեն նրան բռնելու կամ սպանելու: Նոյն տեղից հաղորդում են որ Մակուի հայերը ստանում են միայն «Մշակ» լրագիրը մեզ մօտ հրատարակվող բոլոր հայոց թերթերից, և շատ կը ցանկանային ուրիշ հայոց լրագիրներն էլ ու գրքերը ստանալ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Ֆինանսների մինիստրութիւնը, համաձայնվելով մանուֆակտուրայի խորհրդի անդամների մեծամասնութեան հեա, մտադիր է թողնել մաքսահարկերի մասին գործող այժմեան օրէնքները, գործադրել նրանց մինչև գարունը և թոյլ տալ դատարկ ջուալների առանց մաքսահարկ վճարելու Ռուսաստան բերելը, ի նկատի ունենալով, որ ռուսաց հացի առևտուրը կանգնած է:

ՍԱՆ-ՖՐԱՆՑԻՍԿՕ, 21 սեպտեմբերի: Կանդեան երկաթուղու բաժիններից շատերը վերջացած են: Այստեղի գումարատէրերը երկիւղ են կրում առևտրի անկումից և զգուշանում են մեծ ձեռնարկութիւններից:

ՊՐԵՍԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Քաղաքը հանգիստ է: Շրջակայ գիւղերի մէջ հակահրէական անկարգութիւնները շարունակվում են:

ԿԱՅԻՐԷ, 21 սեպտեմբերի: Ասում են, որ Ուէյսլէյ կուղևորվի Անգլիա հոկտեմբերի 8-ին: Բեկեր-փաշա հասաւ այստեղ և վերանորոգում է եգիպտական զօրքերը:

ՖԻԼԻՊՕՊՕԼ, 21 սեպտեմբերի: Ռումելիայի մէջ ընդհանուր անբաւականութիւն է յայտնվում նահանգապետ Ալէքօ-փաշայի դէմ: Մանաւանդ անբաւական են դատաստանական և ֆինանսական վարչութիւններից:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Բարձրագոյն հրովարտակ է տուած գեներալ-ադիւտանտ Էդուարդ Տրօֆիմօվիչ Բարանօվին նրա ծառայութեան յիսունամեակի պատճառով: Հրովարտակի վրա Նորին Մեծութեան սեփական ձեռքով գրված է. „որտանց ձեզ յարգող“: Բարանօվին շնորհված է Անդրէյ Պերվօզվաննու շքանշանը ադամանդներով զարդարված: Սեպտեմբերի 25-ին գիտութիւնների ակադեմիայի մէջ նիստ կը լինի կոմս Ուվարօվի վարձատրութիւնները բաժանելու համար, նոյն օրը վերջանում է ժամանակամիջոցը եկող տարվայ մրցութեան հեղինակութիւնները ներկայացնելու համար: „Новое Время„ լրագիրը հաղորդում է, որ Բեստուժեվի կանանց կուրսերում առաջին անգամ աւարտեցին ուսանողուհիները: Բանասիրական բաժնի մէջ քննութիւն տուին 64 հոգի: Թիւրքաց կառավարութիւնը թոյլ տուեց ռուսաց կառավարութեանը Երուսաղէմի մէջ հող գնել մի հիւանդանոց կառուցանելու համար ի յիշատակ հանգուցեալ կայսրուհու: Պետական կալուածների մինիստրը թոյլ տուեց բանալ Խարկովի մէջ հոկտեմբերի սկզբին լեռնային արդիւնաբերողների եօթերորդ ժողովը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ մանուֆակտուրայի խորհրդի անդամների մեծամասնութիւնը կարծիք յայտնեց ջուալների մաքսահարկը ոչնչացնելու դէմ, մի և նոյն ժամանակ համաձայնելով, որ ջուալների մաքսահարկի գործադրութիւնը յետաձգվի մինչև եկող տարվայ գարունը, ի նկատի ունենալով ռուսաց հացի առևտրի ծանր դրութիւնը: Թոյլ է տուած հոկտեմբերի սկզբին Խարկովի մէջ լեռնային արդիւնաբերողների ժողով բանալ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 94 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 75 կ., երրորդ 91 ր., չորրորդ 90 ր., հինգերորդ 90 ր. 25 կ., Ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 212 ր., երկրորդ 205 ր. 75 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր. 50 կ., երկրորդ 89 ր. 62 կ., երրորդ 89 ր. 62 կ., ոսկի 8 ր. 19 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,09 պէնս, Ամստերդամի վրա 122,50 պէնս, Ռուսաց 100 րուբլ Համբուրգի վրա 205 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 37 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

է: Ընդհանուր համարում կը վայելէ: Եթէ Օտեանի չափ բանաստեղծական համակրանք չէ գտած ազգէն, բայց գտած է շատ յարգ և համարում, ոչինչ նուազ քան Օտեան: Դեռ մի քանի տարի առաջ, 79-ին, ընտրուեցաւ Ազգ. ժողովոյ ատենապետ, բայց չընդունեց այդ պաշտօն որ մի փորձանք պիտի ըլլար շատախօս երեսփոխանաց ոմանց գլխուն:—1866-ի սահմանադրութեան առժամանակեայ դադարման և հետեւութեանց գլխաւոր հեղինակ սեպուեցաւ: Այս մասին ժամանակակից պատմութիւնը կը գրէ անշուշտ, սակայն պ. Սերվիչէն չէր կրնար դիտմամբ մասնակցել ազգին վնասաբեր գործի մը և այս իսկ եղաւ Ազգ. ժողովոյ կարծիքը 1870-ին: Այն ատեն Ազգ. ժողովը տարբեր կազմուած էր և իր մէջ կը պարունակէր շատ տաղանդաւոր և նշանակութիւն ունեցող անձեր: Այդ նիստերէն միոյն մէջ էր որ առաջարկուեցաւ պարսաւանաց քուէ տալ պ. Սերվիչէնի դէմ: Օտեան որ կատենապետէր ժողովին մի աքանչելի ատենաբանութիւն ըրաւ որ գրլուխ գործոց մ'էր պերճախօսութեան, խորունկ տրամաբանութեան, քաղաքագիտութեան և հայրենասիրական բարձր զգացմանց: Օտեանի խօսքերը մի զօրաւոր տպաւորութիւն ըրին և ժողովը իր սխալ քայլէն զգուշացաւ:—Ադկէ ի վեր տասերկու տարիներ անցան, և այսօր, ամենադըժուար պարագայնրու մէջ, ազգը կը դիմէ պ. Սերվիչէնի փորձառու և տաղանդաւոր գլխին և հայրենասէր սրտին:

Ս ե ն ե ք ե ր ի մ Մ ա ն ո ւ կ ե ա ն: Մի հարուստ կեսարացի վաճառական. այժմ գործէ քաշուած և կալուածատէր: Տարիքն բաւական առած, խոհական և հեռատես անձ: Ազգային շատ գործոց մասնակցած, մասնաւորապէս ստանձնած է երկար տարիներ հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը, որ ամենադժուար գործ մ'է: Վարչական շատ յատկութիւններ ունի: Եթէ ուրիշ երկիր ծնած ըլլար՝ կրնար լաւ պետական անձ մը ըլլալ: Իր գաղափարներն ազատական են, և երբ մեր ազգային ժողովը ձախակողմ, աջակողմ բաժնուած էր, պ. Սենեքերիմ Մանուկեան ձախակողմ հակած էր:—Իր անունը անցուած էր պ. Ա. Արշակի ցուցակին մէջ ալ: Գէթ այդ վարչութեան ալ, եթէ ըլլար, գլուխ մը պէտք էր:

Պ. Մ ի հ ր ա ն Ս ե թ ե ա ն: Մի վաճառական որ կրնայ նկատուիլ ներկայացուցիչ մեր առ և տուր ընող բ ո ւ ր ժ ո ւ ա զ ի ի մէկ դասուն: Տնտեսագէտ անձի մը համբաւ ունի, ինչպէս նաև լուրջ և խոհական մարդու: Վերջի ժամանակներս խնդրեցին իրմէ որ մասնակցի Եւսուֆեան վարչութեան, բայց յանձն չառաւ: Կարծեմ բաւական լաւ վիճակ ալ ունի:

Պ. Ա լ ե ք ս ա ն դ ր Մ ե ր ե ճ մ-Գ ո ւ լ ի: Մի երիտասարդ փաստաբան: Նշանաւոր ոչ միայն հայ փաստաբանաց մէջ, այլ նոյն իսկ Պօլսոյ օտարազգի փաստաբաններն ալ միասին առնելով միշտ մին է առաջին կարգի փաստաբաններէն, որ սակաւաթիւ են: Բանաստեղծական զգացմամբ վառուած, տաք սրտով, տաք գլխով, տաք արեամբ: Շատ կանուխէն գործնական ապացոյցներ տուած է ազգասիրական զգացմանց: Եղբայր է պ. Յարութիւն Մերեճմ-Գուլիի, ատենապետ Ազգ. ժողովոյ և համակարծիք անոր ազգային գործոց մէջ: Վիճակը լաւ և անկախ: Որչափ որ տաք ածականները տուինք իրեն, բայց ի հարկին պաղարեամբ ալ մտածել խորհելու շատ կարող է, և տարօրինակ պիտի ըլլար եթէ այսպէս չըլլար:—Շատ օգտակար պիտի ըլլայ վարչութեան մէջ եթէ կարենայ ոչ շատ դժուարութեամբ համաձայնիլ իր պաշտօնակցաց:—Ազգի մէջ համակրութիւն գտած երիտասարդ է:

Ահա այս անձեր են որ կոչուած են առաջնորդել մեզ այս նեղ օրերուս մէջ: Հրաւէր ընդունեցան վաղը ի ժողով գումարիլ առաջին անգամի համար: Պիտի ընդունին իրենց պաշտօնը: Ահա դժուար խնդիրը: Եթէ պ. Սերվիչէն յանձնառու ըլլայ իր պաշտօնին միւս պարոններն ալ չը պիտի մերժեն, իսկ եթէ յանձնառու չըլլայ պիտի մերժեն իրենք ալ: Իսկ պ. Սերվիչէնի համար կըսեն թէ շատ տարակուսական է որ ընդունի:

Այս ընտրութիւնները կատարուելէ վերջ ժողովը զբաղեցաւ մի շատ տարօրինակ խնդրով: Պ. Մատթէոս Ալեքսանեան երեսփոխանը կը ներկայացնէ մի գիր որով կառաջարկէ ընդունել Ներսէս սրբազանի հրաժարականը և տեղապահ մը ընտրելով հաղորդել զայն Դրան և խնդրել վաւերացումն:—Հարկ չէ ըսել թէ ինչ ապշութիւն պատճառեց այս առաջարկը: Առաջին անգամն է կարծեմ որ կարծիք կը յայտնուի ժողովին մէջ պատրիարքի հրաժարականը ընդունել: Բայց առաջարկող պարոնը կարծես Չինաստանի պատերէն պրծեր եկեր է և չը գիտեր թէ չորս կողմը ինչ կը դառնայ: Ինչ երկար խօսեմ այս նիւթին վրայ. դուք որ բաւական տեղեակ էք պատրիարքական անցքերուն, կրնաք ենթադրել թէ ինչ աղարկութիւններ եղան պ. Մատթէոս Ալեքսանեանի առաջարկին դէմ: Ուշադրութեան կէտն հոս է որ կարելի սկսած է ըլլալ նոյն իսկ Ազգային ժողովոյ մէջ կարծիք յայտնել և առաջարկութիւն ընել Ներսէս սրբազանի հրաժարականը ընդունելու համար:—Բայց ժողովը բնականաբար չէր կըրնար կատակերգութիւն մը ներկայացնել: Մէկ կողմէն վարչութիւն ընտրել պատրիարքական խնդրոյ համար, միւս կողմէ պատրիարքի հրաժարականը ընդունել դա շատ հնարաւոր չէր: Ուրեմն ժողովը որոշեց սպասել նոր վարչութեան տեղեկագրին և անկէ վերջը խորհել այս խնդրոյն վրայ:—Այնուհետև ժողովը ցրուեցաւ, տասն և հինգ օրէն գումարուելու համար:

Պատրիարք սրբազանը անապատական կեանքէ երբեմն կը հեռանայ, թէ ստոյգ են լրագրաց ոմանց գրածները: Երէկ Գատը գիւղի (Քաղկեդոն) եկեղեցին պատարագ մատուցեր է կըսեն: Սրբազանին հրաժարելէն ի վեր առաջին պաշտօնական պատարագն է: Քանի մը օր առաջ ալ ներկայ գտնուեր է նաւարշաւի մը: Ամէն տարի ի Գատը գիւղ Մարմարայի վրա անգղիացւոց նախաձեռնութեամբ տեղի կունենայ նաւերու մրցում: Փառաւոր և սիրուն հանդէս մ'է ուր բազմաթիւ անձինք, վերին դասուն պատկանող, ներկայ կը գտնուին: Այս տարի Անգղիոյ դեսպանը հրաւիրեց նաև Ս. Պատրիարքը:

Հայկակ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱԽԿԻՆ ԽՄԲԱԳԻՐ-ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ

„Гусли“ շաբաթագրի, Իվան Ֆելիկսօվիչ ՏԽՕՐԺԵՎՍԿԻ սկսել է նորից պարապել ԱՏՎՕԿԱՏՈՒԹԵԱՄԲ։

Նա յանձն է առնում Անդրկովկասի բոլոր ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ հիմնարկութիւնների մէջ թէ քաղաքական և թէ քրէական ԳՈՐԾԵՐԻ պաշտպանութիւնը։

ՀԱՍՑԷՆ. Թիֆլիս, Саперная (Սապերնայա) փողոց, № 5.

4—10

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիստեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

Հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մասն առաջին (ամբողջ Թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ Թուեր և երրորդական կանոններ)։

Գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%։

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում։

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

Մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ երկար ժամանակ ուսուցչութեամբ է պարապել, ցանկանում է ունենալ ՄԱՍՆԱՒՈՐ դասեր ընտանիքներում, գլխաւորապէս ՀԱՅԵՐԷՆ լեզուից, ԹՐԻԱԲԱՆՈՒԹԵՆԻՑ և ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ։

Պայմանները կարելի է իմանալ „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը։

4—10

Նոր ստացվեցան ամենաընտիր ՊԱՊԻՐՈՍԻ ԹՂԹԵՐ արկղիկը 32 կոպէկից մինչև 2 րուբլ 20 կոպէկ։

Ցանկացողները կարող են գնից 10% ուղարկել, իսկ մնացած գումարը վճարել ապրանքը ստանալուն պէս։

Պահանջողներին ուղարկվում է պրէյսկուրանտ։

Մեր հասցէն. РОСТОВЪ на Дону, Мартиросу ТЕРЪ-АСТВАЦАТУРОВУ.

3—10

Լոյս տեսաւ Կ. ՍԱՌԿԱԹԵԱՆԻ „ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՔ“ վերնագրով գրքոյքը։ Երեք օրինակից պակաս ՉԷ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ։

Երեք օրինակի գինը ճանապարհածախսով 1 րուբլ։

Գումարով առնողներին զիջում կը լինի 15% մինչև 30%։

Հեղինակի հասցէն. Таганрогъ, Монастырская улица, д. Өомина, Саргатову.

3—10

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑՈՒՄ աշակերտուհիների ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ սկսվում է սեպտեմբերի 14-ից և կը շարունակվի մինչև 25-ը։

Հասցէն՝ Լազարեվսկի փողոց, տուն Մէլիք-Շահնազարեանցի։

Տեսուչ դպրոցի՝ Կարապետ ԹԷՄՈՒՐԱՋԵԱՆՑ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ ֆինանսների մինիստրից 1881 Թուի ապրելի 20-ին հաստատած Թիֆլիսի հասարակութենից 7500,00 րուբլ գումարի օբլիգացիաներ հրատարակելու մասին կանոնների 11 յօդուածի հիման վրա ներկայ 1882 Թուականի հոկտեմբերի 1-ին առաւօտեան 12 ժամին քաղաքային դումայի դահլիճի մէջ հրապարակօրէն և վարչութեան ներկայութեամբ կը կատարվի քաղաքային օբլիգացիաների հանգչումն 7,900 րուբլ գումարի։

2—3

Նորաշէնու սուրբ Մարիամեան օրիորդաց Հոգաբարձութիւնը, համաձայն օրագրի 'ի 20 սոյն սեպտեմբերի, պատիւ ունի յայտնել 'ի գիտութիւն ամենեցուն, որ սա առաջիկայ կիւրակէ, Վարագայ Սուրբ Խաչի տօնին, այն է 'ի 26 ամսոյս ունի կատարել Նորաշէնու սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցում յիշեալ ուսումնարանի բարերարաց Սողոմոն Կուզանեանցի և Դանիէլ Իզմիրեանցի հոգեհանգիստը։ Վասնորոյ վարչութիւնը խնդրում է ցանկացողներին շնորհ բերել պատարագին 9 ժամին։

Տեսուչ ուսումնարանի Ջաշիտեանց

ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԹԷՅ Կ. և Ս. Պոպօֆների իսկական ֆիրմայից ֆունտերով և արկղներով 1 ր. 40 կ. մինչև 3 ր. ֆունտը րուբլուց 10% ԶԻՋՈՒՄՈՎ։ Քարվանսարայ Արծրունու Սիօնի մայր-եկեղեցու մօտ ԱԼԽԱԶՕՎԻ գրասենեակի մէջ № 9։

4—6 (1)

ԻՆԺԵՆԵՐ-ՏԵԽՆԻԿ յանձն է առնում կազմել քաղաքի բնակարանների և ամարանոցների ՅԱՏԱԿԱԳԾԵՐ (планы) և ՏԵՍՔԵՐ (фасады) նոյնպէս վերահսկողութիւն շինութիւնների ժամանակ։ Հասցէն կարելի է իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը։

ИНЖЕНЕРЪ-ТЕХНИКЪ берется составлять ПЛАНЫ и ФАСАДЫ городскихъ и дачныхъ домовъ и руководить РАБОТАМИ. Адресъ можно узнать въ редакціи „Мшакъ“

8—10

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„Կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Միրիմանօվի տանը №№ 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „Կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Էնֆիաճեանցի ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով։

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.

РАФФИ.

ՌԷԱԼԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆՈՎ

ՓՈԽ-ԳՆԴԱՊԵՏ

Օ. Կ. ՄԻՐԵՑԿԻԻ

Նիկօլայեվսկի ինժեներների ուսումնարանի ուսուցչի։ Հասցէն. С.-Петербургъ. Стремянная ул. д. № 16 (Курча).

Ռէալական ուսումնարանը 7 դասատուններով հետևում է կառավարչական ռէալական գիմնազիաների նախագծերին։

Պատրաստական բաժինը պատրաստում է զինուորական և քաղաքային բոլոր ուսումնարաններ մտնելու համար. ինչպէս կայսերական Ալէքսանդրեան լիցէյ և իրաւաբանական ուսումնարանը, առևտրական ուսումնարանը, զինուորական և քաղաքային գիմնազիաները, նոյնպէս և զինուորական գիմնազիայից քննութեամբ ամբողջ կուրսի ատեստատ ստանալու համար։ Այդ քննութիւնների հետևանքը 1881—82 ուսումնական տարվայ համար հետևեալն է. զինուորական երրորդ գիմնազիա (այժմ Ալէքս. կադետ. կորպուս.) մտնելու համար մայիսին զանազան ուսումնարաններից 7 դասատան ատեստատ ստանալու համար քննութիւն տուին 20 մարդ։ Քննութիւն տուեց և ատեստատ ստացաւ ՄԷԿԸ ՄԻՐԵՑԿՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՑ ներկայացրածը (Կօրեվօ)։ Կադետների 2 կորպուսի մէջ զանազան ուսումնարաններից քննութիւն տուին 16 մարդ նոյնպիսի ատեստատ ստանալու համար։

Նրանցից կատարեալ քննութիւն տուեց և ատեստատ ստացաւ միայն ՄԷԿԸ, ՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՐԱԾ ԷՐ ՄԻՐԵՑԿՈՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՑ (Զուբլեվիչ)։ Կադետների 1-ին կորպուսի համար զանազան ուսումնարաններից քննութիւն տուին 14 մարդ, Միրեցկու ուսումնարանից 2։ Ատեստատ ստացան 3, որոնցից մէկը Միրեցկու ուսումնարանից (Բադլօվ)։ Ընդամենը կադետների 3 կորպուսներին Միրեցկու ուսումնարանից ներկայացան ՉՈՐՍԸ, որոնցից ԵՐԵՔԸ ատեստատներ ստացան։ Բացի այդ նոյն ուսումնարանից Նիկօլայեվսկի ինժեներների ուսումնարանը չորս մարդ մտան, որոնցից մէկը իբրև ԱՌԱՋԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏ։

1—1

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ։

„Ժուրնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը։

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ։

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱԹՆԵՐ 8—30 ր., չամադաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մարաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխօնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվօլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլլաններ) ռէվօլվէրի, սիգար Ռէնգարդի ֆաբրիկից. պապիրօս և Թամբաքու Կուշնարօվի գիլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂ. ՊԱՊՈՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Էյնէմի. կօֆէ Էյնէմի և Միխէլսօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ գինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դույթուկ (пухъ), պադնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գրչակոթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հատը, կուխօնի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօրմիս կտրելու մաշինայ. Անգլիական ութօներ, Բրիտանսկի չայնիկներ, կաֆէնիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօբկէն 18 կ., վաքս ֆրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գրչակոթ, քարետախտակ, Թանաք, Թանաքամաններ, պրեսպապիէներ, գդալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանսկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամդաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլստպոշկաններ Վարշավու, ՌԷԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաններ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, գոտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շուքի. սանդրեր շիրմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրօսի ամաններ և մանր գոլանտերեյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կտոր, հոտավէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտավէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն։

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

140—180

Միջի փողոց, կաթոլիչեսկայա փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 22 Сентября 1882 года. Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. зак. д.